

פרשת כי תצא
ט' אלול ה'תשפ"ג
שנה י"א גליון מ"ה

סוף קרי'ש	מוצאי שבת	הדלקת הנרות	לעיקוואוד
8:55/9:38	8:50	7:21	לעיקוואוד
8:53/9:37	8:50	7:21	ברוקליין
8:47/9:25	8:28	6:36	ירושלים
8:49/9:27	8:25	6:51	בני ברק
8:48/9:26	8:26	6:45	אלעד

רחמי עלי

ליקוטי מאמרים ודברי חינוך ואמונה מספרים הקדושים על פרשת השבוע

השב תשיבם לאחרי.

תצוה התורה שנהייה זהירים בהשבת אבידה לבעלים. ומכפל ההשבה דרשו חז"ל (בבא מציעא לא עמוד א) אפילו מאה פעמים, וכל זה מדרכי החסד והרחמים, ללמד שכולנו עם אחד ראויים שיהיה לנו אב אחד ושירצה כל אחד בתועלת חבריו ושיחמול על ממונו, ובין שתהיה האבידה בעל חי בין שלא תהיה בעל חי חייב הוא להחזירה לרשותו, וזהו שאמר וכן תעשה לחמורו, שהוא בעל חי ובהמה טמאה, וכן תעשה לשמלתו אף על פי שאינו חשוב כבעל חי וכן תעשה לכל אבידת אחיך, אחד משאר כלים אף על פי שאינו חשובין כשמלה, לא תוכל להתעלם, שלא תחזירו לידו. וזה שאמר לא תוכל להתעלם אין להבין אותו בהשבת אבידה בלבד, אלא הוא הדין בשאר כל הפרטים ושאר כל התועלות שביד האדם להביאם לחבריו או להסיר ולדחות נזק ממנו הרי הוא חייב בכולן, וכענין שאמר הכתוב (ויקרא טו, יד) ואהבת לרעך כמוך.

רבינו בחיי, עה"ת

שלח תשלח את האם ואת הבנים תקח לך.

שלח תשלח את חזי מלאכא אית דממנא על עופין, דאינון נפשין דאתקריאו צפרין, וסנדלפון שמייה, ובזמנא דישאל מקיימי האי פקודא, ואזלת אימא מתתרכא, ובגין צווחין, איהו אולף זכו על עופין דיליה, ויימא לקודשא בריך הוא, והא כתיב בך (תהלים קמח, ט) ורחמי על כל מעשיו, אמאי גזירת על האי עופא דאתתרכת מקינה, וכן מטטרון אולף זכו על עופין דיליה...
 ...וקודשא בריך הוא מה עביד, כניש לכל חילין דיליה, ויימא, וכי (נ"א הא) כל ממנא דעופי דלתתא אולף זכו על עופין דיליה דממנא עליהו, ולית בכי מאן דאולף זכו על בני דאינון ישראל, בני בכרי ישראל, ועל שכניתא דאיהי בגלותא, דקנא דילה דאיהי ירושלים הרבה, ובנוי בגלותא תחות יד ארונים קשין אומין דעלמא, ולית מאן דבעי עליהו רחמי, ויולף זכו עליהו, בההוא זמנא צווח קודשא בריך הוא ואמר (ישעיה מה, יא) למעני למעני אעשה, ואעשה למען שמי (יחזקאל כ, ד), ובדא יתער רחמי על שכניתיה ועל בנוי דבגלותא.

ועל זה שואל רבי אלעזר מה אם כן הטעם של שלוח הקן בזמן שהבית המקדש היה קיים קם רבי אלעזר ואמר, והא קדם דגלו ישראל ושכינתא, במאי הוו מקיימין שלוח הקן, אמר ליה רבי שמעון, ברי, בגין לאתערא רחמיך על אינון נפשין ורוחין ונשמתין, דהוו אולין בגלותא בגלגולא מתתרכין מגופיהון דאתחרבו, דעליהו אתמר דקודשא בריך הוא הוה בונה עלמין ומחריבין, דאשתארו חרבין גופיהון מנייהו, ומניעו דברכאן לעילא גרים ונחר יחרב ויבש...

זוהר הקדוש, תיקוני זוהר דף כג, בתו"ד

כי תבנה בית חדש וגו'.

על פי מה שפירשתי ובנה אותה בקרוב בימינו בנין עולם, שבונה ירושלים ה' (תהלים קמז, ב) ובמה בונה אותה, בימינו, על ידי הימים שלנו, שבכל יום כשאדם עובד אותו ית"ש, הכל לפי מעשיו בונה את ירושלים ובית המקדש, יש בונה ביום אחד שורה שלימה, ויש מניח למשל לבינה אחת, כן בונה האדם מישראל שעובד ה' בכל יום, עד שיהיה בונה בשלימות במהרה בימינו. וכן שמעתי מהרב הקדוש מורינו הרב אלימלך זצ"ל שכשעשה עליית נשמה ראה שנושאים את כלי הבית המקדש, ואמרו לו שהם אותם הכלים שהוציא

הוא מהגלות, ופעם אחת אמר שנפלה בית טומאה אחד בצורה גדולה מאוד, ובכל יום עולים אלפי אלפים בעלי מלאכות בנאים לבנות החומה, אבל יש לי שומר טוב, שכשהרב מורינו הרב יעקב יצחק מלאנצהוט מתפלל תפילת י"ח מתפילת מנחה מפיל כל מה שבונים, והבנתי דבריו הקדושים, שמפיל זה, על ידי שעל ידי תפילתו בונה חומות ירושלים ובית המקדש, ולפי ערך שבונה חומות ירושלים לפי ערך זה מפיל בהבית הזה של טומאה, כי כשזה קם זה נופל. וזהו שנאמר כי תבנה בית חדש כנ"ל, שהאדם בונה הבית המקדש שיתחדש לעתיד לבא במהרה בימינו, וצוותה לנו התורה הקדושה, שכשאתה עוסק בבנין הקדוש, ועשית מעקה לגגך, לגג ועליה שלך...

זרע קודש, מהרה"ק מראפשיץ ז"ע, בתו"ד

כי תבנה בית חדש ועשית מעקה לגגך ולא תשים דמים בביתך כי יפול הנופל ממנו.

לא אאריך ועב"פ י"ד דהל"ל בהיפוך לא תשים דמים אלא תעשה מעקה, ועוד מ"ט לא הוזכר בבתים ישנים ולמה כי יבנה בית חדש דוקא.

וי"ל דאמרי' סוף מס' חולין מדכתיב בשלוח הקן והארכת ימים ראוי שהעולה בסולם ליטול גזולות לא יפול דא"כ היכן אריכות ימיו ע"ש ומדאחז"ל אם מצוה קלה נאמר והארכת ימים ק"ו למצות חמורות, וכיון שצדיקי ישראל כל מעשיהם אפי' דברי חול וטיוול ושחוק הכל מיוחד לשם שמים ויש בו אריכות ימים ק"ו משלוח הקן א"כ אינו ראוי שיפול ואין צריך מעקה ועשיית מעקה הוה כחסרון אמונה כמ"ש רמב"ן פ' בחוקותי (כו, יא) לענין רופא ואקרא ורפוא ירפא ע"ש, אך לאו כל אדם זוכה להיות כל מעשיו בכל רגע לש"ש ואולי יעלה אדם על הגג ולא יהי' עלייתו ככוונה לעבודת ה' וראוי ליפול וזה צריך מעקה וא"כ אין עשיית המעקה חסרון אמונה – ואומר אני בודאי כל הבתים שמצאו ישראל בכבישתם א"י ה' להם מעקה כי גם האמורי' עשו מעקה מפני יראתם לנפשם ולעצמם, אך אחר שכ' פ' שלוח הקן וסיים בה והארכת ימים תחשוב בנפשך אם תבנה אתה בית חדש לא תעשה לך מעקה כי עשיית המעקה יחד' כאלו אתה שם דמים בביתך להסיר בטחונך מה' ולהצניח תחת מקרי הזמנים, על כן אמר לא כן הוא אלא כי תבנה אתה בית חדש תעשה מעקה, ולא תחוש שתשים בוה דמים בביתך כמסיר בטחונך מה' לא אלא שצריך לחוש שמא יפול הנופל ממנו פי' הנופל מי שאינו צדיק כל כך נקרא נופל כמו (איוב י"ב ג') לא נופל אנכי מכם.

חת"ם סופר, על התורה

ועשית מעקה לגגך.

מעקה ר"ת ה'רהורי ע'בירה ק'שים מ'עבירה, ומוח האדם הוא גג, וצריך לעשות מעקה לגג, וכו'.

מהרה"ק מרוזין ז"ע

לחודש אלול.

אם חבול תחבול שלמת רעיך עד בא השמש תשיבנו לו (שמות כב כה). כי י"ב חדשים בשנה, נגד י"ב שעות ביום, ונמצא חודש אלול שהוא חודש האחרון, נחשב כשעה קודם הלילה, וכבר עבר י"א שעות, והוי כמו קודם ביאת השמש. והיינו עד בא השמש תשיבנו לו, קודם בא יום ה' הגדול והנורא.

ישמח משה, פרשתן בתו"ד

רהשי הלכה

פסקים וביורוי הלכות בדברים
המצויים הלכה למעשה מפסקי
מורן בעל שבט הלוי זצ"ל

בעריכת
הרה"ג ר' ישכר דוב שטיין שליט"א
מור"ן באלעד
בפיקוח הרב הגאון ר' משה שטיין שליט"א
רב דקלה יסודים בני ברק, מור"ן בשבט הלוי
ונח"מ פסקי מורן ישיבת מור

פסקי הלכות

המשך מהלכות הנחת תפילין

ד. ענייית אמן על ברכת להניח תפילין ששומע מחבירו בין הנחת תפילין של יד להנחת תפילין של ראש הוא גם בעניית אמן על ברכת להניח תפילין ששומע מחבירו דאף שעניית האמן היא על אותה ברכה שברך הוא עצמו חשיב הפסק (עי' רעק"א על הגליון סי' כ"ה ס"ט שנחלק בדבר הפנים מאירות בח"א סי' נ"ט והדבר שמואל סי' קמ"ב דלהפנים מאירות מותר לענות ולהדבר שמואל אסור לענות, וברעק"א הביא ראיות לד' הדבר שמואל וכן פסק במשנ"ב שם סקל"ה, ועי' בשו"ת שבט הלוי ח"א סי' כ"ה אות ב' דלהגרעק"א נשמוט אז מוש"כ הפנים מאירות עצמו בח"א סי' ה' דכשמוקדשים כמה אנשים יחד אסור למי שברך כבר בפה"ג לענות אמן על בפה"ג של חבירו דהוה הפסק וע"כ דס"ל דתפילין שאני דאסור ההפסק הוא רק משום שאין כאן הויה אחת לשתיהן וממילא לא קשה מה שהק' עליו רעק"א), **בלבד כשחבירו מכוין להוציא בברכת להניח תפילין שבאופ"ז צריך לענות אמן וממילא לא חשיב הפסק (משנ"ב שם), ובדיעבד אם ענה אמן על ברכת חבירו אין צריך לחזור ולברך ב' ברכות על תפילין של ראש (תשובות דבר שמואל שם).**

ה. הנחת תפילין ע"י אשה לחולה או לזקן שאינו יכול להניחן בעצמו: חולה המשותק בשתי ידיו או זקן חלוש שאינו יכול להניח את התפילין בעצמו יש לדאוג ולמנות איש גדול המחוייב במצוות תפילין שיקשור לו את התפילין אמנם אם אין איש שיקשור לו את התפילין יכולה גם אשתו או בתו להניח לו את התפילין ויכול הוא לברך עליו (לדעת המהר"ם שיק או"ח סי' ט"ו וערך ש"ך ש"ך או"ח סי' כ"ז יכולה גם אשה לקשור לאיש תפילין אמנם לד' מורן זצ"ל בשו"ת שבט הלוי ח"א סי' ח' לכתחילה יש לדאוג שאיש יניח לו את התפילין ורק אם אין איש שניח לו תפילין תניח לו אשתו או בתו ועי' באריכות בברורי הלכות חכא, וע"ע בשו"ת מהר"ש"ג ח"א סי' ט' ובשו"ת מהר"י אסאד או"ח סי' י"ט, ולדבריהם ה"ה הנחה ע"י נכרי יכול לברך דעיקר המצווה היא שהיו מונחים על היד ועל הראש וכ"כ בשו"ת קנן תורה בהלכה ח"ב סי' ק"כ אות ג').

בירורי הלכות

האם יכולה אשה להניח תפילין לחולה או לזקן שאינו יכול להניחן בעצמו

דכ"ז אם נאמר דקשירת התפילין הוא מעצם קיום המצווה וכמ"ש מהר"ם שיק אמנם אני מסופק בדבר דאולי אי"ז רק מהכשר המצווה ועיקר המצווה הוא שיהא מונח על הזרוע ועל הראש, ויותר מזה מצאתי בשו"ת מהר"ט ח"ב סי' ז' שכ' דאפילו לד' ר"ת דנהגין כותיה (בתוס' מנחות לה: ד"ה משעת הנחה) דאי"צ לעשות את קשר התפילין כל יום מחדש (ודלא כרבינו אליהו שצריך לעשות הקשר כל יום) מ"מ וקשרתם דכתיב בקרא קאי על עשיית הקשר בפעם הראשונה ולא על ההדוק שצריך לעשות לאחר התנהג' דההידוק שצריך לעשות הוא כדי שלא יזוז ממקומו דאז נחשב להנחה ולכן מברכין להניח ולא לקשור, ולפי"ד אי"צ שליחות לקשירת התפילין דהמצווה היא שהיא מונח התפילין על זרועו ולא לקשור על זרועו (ובערך ש"ך או"ח סי' כ"ז כ' ג"כ דיכולה להניח לו תפילין דכיון דאינו יכול לקיים בעצמו מצוות וקשרתם וגו' אינו יכול לעשות שליח לקשירה (אפילו לאיש) ונמצא שהוא מחוייב רק בוהיה לאות על ידך שיהיו התפילין מונחים על זרועו ולזה אי"צ שליחות), אלא שכל שם מורן זצ"ל שדברי מהר"ט צ"ע דמדברי רבותינו הראשונים במנחות לו. לא משמע הכי דאהא דאי' שם בגמ' וקשרתם וכתבתם מה כתיבה בימין אף קשירה בימין פרש"י דמדקשירה בימין ש"מ שהנחתו בשמאל דאם מניחו בימין א"א לקשרו בימין וכן פי' רבינו הלל בפ"י על הספרי בפרשת ואתחנן, וא"כ מוכח דס"ל דוקשרתם דכתיב בקרא קאי על קשירתו על היד ולא על הכנת הקשר כדפי' מהר"ט ואף דמהתוס' במנחות לו. ע"א ד"ה משעת הנחה נראה שפי' דקאי על עשיית קשר של תפילין זהו רק לדעת רבינו אליהו דס"ל שעושים הקשר מחדש בכל יום וכמ"ש במעדני יו"ט בה' תפילין אות ס' אבל לר"ת דק"ל כותיה שאין עושים הקשר בכל יום י"ל דמו"מ דוקשרתם דכתיב בקרא קאי על ההדוק.

והוציא לפי כ"ז דלא מבעיא אם נאמר דאין הקשירה חלק מן המצווה כלל (ולא ע"ז קאי קרא וכמ"ש מהר"ט) דמותר לאשה לקשור תפילין לאיש, אלא אפי' אם נאמר כפשטות הראשונים דוקשרתם קאי על ההדוק (וכן נראה ד' הרמב"ם בה' תפילין) י"ל דזהו רק הכשר מצוה ואינו מעיקר המצווה וכדאמרן לעיל דהעיקר הוא שיהא מונח התפילין על זרועו וממילא יכולה גם אשה לקשור תפילין לאיש, אמנם כיון דמלשון הרמב"ם יש משמעות דהמצווה היא הקשירה על היד שכ' כמה פעמים להניח תפילין על הראש ולקשור תפילין על היד וכן יש משמעות בלשון החת"ס בשו"ת או"ח סי' ר"א שכ' בתו"ד שנקשור תפילין בורועינו הנה הקשירה נוכל לעשות ע"י שליח שיקשור לו תפילין על זרועו כאילו אני קשרתיה וכו' ומדמה ליה לדברים שצריכים שליחות גמורה הרי דפשיטא ליה דהקשירה היא חלק מהמצווה, לכן לכתחילה אין לאשה לקשור תפילין לאיש אמנם אם אין מי שיקשור לו תפילין יכולה גם אשה לקשור לו דאף אם אינו מקיים מצוות קשירה עדיין מקיים מצוות והיה לאות על ידך, ועוד דלא גרע ממי שהניח תפילין בשעה שלא היה מחוייב שמשמש בהן כשהגיע זמן החיוב ומברך עליהן אף שאינו קושר בשעת חיוב וכדאמרן לעיל. וע"כ הלכה למעשה לכתחילה יניח לו תפילין איש המצווה בעצמו במצוות תפילין ואם אין איש שיניח לו תניח לו האשה ויכול לברך עליהן.

שאלה: חולה המשותק בשתי ידיו רח"ל אז זקן חלוש שאינו יכול להניח תפילין בעצמו האם מותר לאשתו או בתו להניח לו תפילין?

תשובה: בשאלה זו יש לדון בשני צדדים א. האם אשה שאינה חייבת בתפילין יכולה להיות שליח לקשור תפילין עבור חולה המחוייב במצוות תפילין (דהרי ק"ל ב"ר כ"ט. דמי שאינו מחוייב אינו יכול להוציא המחוייב), ב. אף את"ל דאינה יכולה להיות שליח משום שאינה מחוייבת, עדיין יש צד לומר דמותר לה לקשור תפילין לאיש המחוייב במצוות תפילין דקשירת התפילין היא רק הכשר מצווה דעיקר המצווה היא בהיות התפילין מונחים על זרועו ובקשירתם לא בעינן שליחות.

והנה בשו"ת מהר"ם שיק (חאו"ח סי' ט"ו) כ' דפשוט דאם אין איש שיניח לו תפילין תניח לו האשה דהרי אפילו למ"ד לילה לאו זמן תפילין קי"ל במנחות לו. ובשו"ע או"ח סי' י"ל ס"ג דהוציא לדרך קודם אור היום וירא שיאבדו מניחים בלילה וכשיגיע הזמן ממשמש בהן ומברך עליהן, ש"מ דאף כשאינו יכול לקיים מצוות קשירה מ"מ מברך עליהם דמקיים בזה המצווה של והיה לאות על ידך וגו' שיהיו מונחים על זרועו וראשו, אלא אפילו כשיש איש שיכול להניח לו תפילין יכולה האשה להניח לו דהרי א' בע"ז לט. ובבכורות ל: מעשה באשת חבר שהיתה קושרת לו תפילין על זרועו, ואע"ג דאין מזה כ"כ ראייה דהרי כ' התוס' במנחות לו. ד"ה משעת הנחה) דהיתה מסייעת לו ולא שהיא לבדה היתה קושרת, מ"מ נראה דלהלכה יכולה לקשור דאף דאינה מחוייבת בתפילין הרי יכולה היא להניח ולברך עליהן וכדק"ל בס' תקפ"ט ס"ו ברמ"א דאשה יכולה לברך על מ"ע שהו"ג ואע"ג דברמ"א בס' ל"ח ס"ג כ' דנשים הרוצות להניח תפילין מוחין בידם הא מפורש שם הטעם במג"א סק"ג דהוא משום שאין זריזות להזהר שיהא להן גוף נקי אבל מעיקר הדין מותר להן להניח תפילין ולפי"ז י"ל דנחשבת כמחוייבת בדבר ויכולה היא להוציא בתורת שליחות את המחוייב וראיה לדבר מהא דחזו"ן ביו"ד סי' רס"ד ס"א דלולא דיעות הפוסקים דאין אשה כשירה למול היה מותר לעשות לכתחילה שליח לאשה שתמול [דבמילה בעינן שיעשה האב שליח למולה שימול וכמוא בתבואות שור סי' כ"ח סק"ד] אע"ג דאשה אינה מחוייבת למול את בנה מ"מ כיון דמילתה כשירה נקראת מחוייבת בדבר, ש"מ דכל היכא שיכולה לחייב את עצמה נחשבת למחוייבת ויכולה להוציא בתורת שליחות את המחוייב בדבר וא"כ ה"ה הכא עכ"ד.

אמנם בשו"ת שבט הלוי ח"א סי' ח' כ' מורן זצ"ל שדבריו תמוהין דבדאי אין אשה נחשבת למחוייבת במה שיכולה להתחייב במצוה שהו"ג מרצונה וראייתו ממילה אינה ראייה כלל דהא התם א' דגם מילת קטן כשירה ואיכא מ"ד בגמ' דאף מילת גוי כשירה אף דאינו יכולין להעשות שליח אלא עכ"ל דהתם לא איירי כלל משליחות דבדאי אין אשה יכולה להעשות שליח של האב שיקיים בזה המצווה המוטלת עליו למול את בנו אלא התם מיירי מגוף מעשה המצווה של מילה האם כשירה כשנעשה ע"י אשה, וע"ק מהא דאי' ביטוין מה: דאשה פסולה לכתובת סת"ם דכתיב וקשרתם וכתבתם כל שאינו בקשירה אינו בכתובה ולשי' מהר"ם שיק קשה דגם אשה ישנה בקשירה כיון שיכולה להתחייב אם רוצה אלא ודאי ש"מ שאין אשה נחשבת כמחוייבת במצוות תפילין ואינה יכולה להעשות שליח, אלא

הילולא דצדיקא

גלב"ע
י"ב אלול
תרכ"ה

הרה"ק
ר' אלעזר שפירא
מלאנצוט זי"ע

אלה תולדות

רבינו הצדיק הרב המאור הגולה הצדיק המפורסם **בוצינא קדישא** (לשונו הק' של הדברי חיים מצאנז בהספידו על רבינו) הרה"ק הר"ר אלעזר שפירא זצ"ל נולד לאביו הרה"ק הר"ר צבי אלימלך שפירא מדינוב המוזכר בסילודין ע"ש ספרו הק' בני יששכר זצ"ל, בשנת תקס"ח, ולאמו הרבנית הצדקנית ע"ה, קדושתו ופרישתו קשה מלתאר, כמסופר, כי פעם אחת נסע אביו הקדוש הבני יששכר עם שנים מבניו הק', ה"ה הרה"ק הר"ר דוד מדינוב זצ"ל, ובנו רבינו זצ"ל להרה"ק הר"ר העטרת צבי להבני יששכר בדרך תימה, **מאין לקח מחותני היקר שתי נשמות יקרות כאלה, שהן נשמות בלי גופים ממש!!!**

עוד מסופר כי הרה"ק הדברי חיים מצאנז זצ"ל היה נוהג לפעמים שיצא מחדרו, והיה שואל להאנשים שעמדו והמתינו להיכנס אליו, למי יש מטבע שרוצה שילחוש [אפצוטרעקן]. פעם אחת כששאל כ"ל ניגש אליו איש אחד מן הממתנינים עם מטבע בידו, וביקש שילחשו הרה"ק מצאנז זצ"ל. אכן מיד כשלקח ממנו המטבע בידו הקדושתו, הרגיש מיד רוב קדושתו וביקש מאותו יהודי שיאמר לו מנין לו מטבע זו, אמר לו קיבלתיה מהרה"ק הר"ר אלעזר מלאנצוהוט, מיד ביקשו הרה"ק הדברי חיים אם יואיל ליתן לו מטבע זו, והוא יתן לו תמורתו מטבע אחרת, ואחר שהלה הסכים על ידו הניחו אצלו למשמרת ואכן לחש לו מטבע אחרת, וזוה נראה גודל קדושתו של רבינו.

האיש מקדש

בהגיע רבינו לפרק האיש מקדש בהיותו כבן י"ד שנים בשנת תקפ"ג, נשתדך עם הכלה המצוינת כלילת המעלות מרת טאבה חוה בת הרב החרף הנגיד התורני רבי יהושע העשיל מדוקלא זצ"ל שהיה נר"נ להגר"ק בעל הפני יהושע זצ"ל, והגר"ק בעל מגיני שלמה זצ"ל, והסכימו המחוטנים לערוך שמחת החתונה בחודש ניסן קודם חג הפסח בעיר ריבעטעטש, עיר מגוריו של הרה"ק הר"ר אלעזר שפירא זצ"ל, והמחותן התייבב עבור חתן קדוש כזו סך 40 אדומים זהב, שהיה סכום גדול מאוד באותם ימים, עבור בני הזוג למען יוכל לשבת באהלה של תורה באין מפריע מעול הפרנסה כלל וכלל. ויהי כי ארכו הימים לימי השמחה, וכולם הכינו את עצמם לערוך השמחה ברוב פאר והדר, אכן כידוע לית כתובה דלא רמי ביה תיגרא, ומחמת איזה סיבה החליט המחוחן לבטל את השידוך כמה ימים קודם הנישואין, ולקח את בתו והכין עצמו לנסוע לביתו. באמצע הדרך ראה אבי הכלה והנה פני הכלה נתכרכמו והאדימו מרוב בכיה, שאלה אותה אביה, בתי למה תבכי, וכי לא אוכל למצוא שידוך יאה ויפה יותר ממנו. אמרה לו בתו, בוודאי תוכל למצוא חתן כמותו בתורה, אבל חתן כליל המעלות בקדושה ובפרישות בוודאי לא נוכל למצוא כלל, וא"כ איך לא אבכה על גודל האבידה שיצאה מיד. כששמע אבי הכלה את דברי בתו, אמר צדקה ממני, מה הלך וחזר לריבעטעטש למקום מגוריו

של הבני יששכר, ונעשה שלום ביניהם ואכן התקיימה החתונה כמה ימים קודם כניסת החג, והשבע ברכות האחרון היה בליל התקדש החג.

שלח לו איש האמת

פעם אחת נסע רבינו עם ידידו וריעו הרה"ק הר"ר שלום מקאמינקא זצ"ל בחזרה מבית רבן הרה"ק מרוזין זצ"ל, ויהי בדרך סמוך לסטאניסלאוו כלתה להם פרוטה מן הכיס, ונכנסו לאיזה אכסניא להינפש מעט, ודברו ביניהם בהתנצלות מה לעשות מעתה, כי אין בידם אפילו שוה פרוטה להוצאות הדרך. עודם מדברים, והנה איש אחד סגי נהור, עני ואביון המבקש פרוטות לנדבה נכנס לבית האכסניא, ונתקרב אל הרה"ק מקאמינקא זצ"ל ושאל להסובבים אותו מי הוא, אמרו לו, זהו הרבי מקאמינקא. אמר, הלא בגלילת קאמינקא יש לי קרוב, והנני רוצה לשלוח לו כסף, ואחלה פני הרבי ליקח ממני ולהיות שליח להולכה למסור לקרובי. אח"כ הסיב האיש פניו בנתינת שלום לרבינו ושאל להסובבים מי הוא, אמרו לו, שהוא הרבי מסטריזשוב [כי שם היה דירת רבינו באותם ימים], וגם אליו הגיד האיש כדברים האלה, כי יש לו אשה קרובה בכפר וויסאקא הסמוך לסטריזשוב ואולי יאבה נא מעלתו לקחת בגיני עבורה כסף, ומסר לו הסכום. והגבאי של רבינו רשם על הנייר את שם האשה שהגיד הסגי נהור כי לא ידעו ממנה, והאיש נפרד מהם לשלום. ורבינו והרה"ק מקאמינקא שמחו שמחה גדולה על שבינייתם עד שיגיעו לביתם יהיה הלוואה להוצאת הדרך, ובבואם לביתם כבר יהיה להם מעות למסור את תמורתם מיד למי שנשלח. והיה כבוא רבינו לביתו שבסטריזשוב ושאלו ודרשו מיד אחר האשה שגרה בכפר וויסאקא, ובקשוה ולא מצאתיה, ואמרו אנשי הכפר כי לא היה בשם שם כזה מעולם. ואכן נודע הדבר כי מן השמים נשלח להם הכסף ע"י איש פלאי כדי שיהיה להם להוצאת הדרך בבואם מבית רבם הק'.

פעם אחת נסע רבינו עם בנו הרה"ק הר"ר שלמה זצ"ל והרה"ק הר"ר צבי אלימלך זצ"ל שעדיין היה עלם צעיר לימים לפרימשלאן על שבת קודש, והגיעו לפרימשלאן ביום ערב שבת קודש, והיה אז רפש גדול וטיט עמוק. בהיכנס רבינו אצל הרה"ק הר"ר מאיר'ל חרד חרדה גדולה לקראתו, ואמר לו, בנועם שיח לעצתי נכונה לו תשמעו לדברי, אומר לכם הרב מלאנצוהוט אשר כבוד מעלתכם יעשה מנין נפרד באכסניתי שהיה רחוק קצת מביתו נאוה קודש, וגם יערוך את שולחנו בביתו אשר הוא שוהה שם, ומאיר א"ה ישלח לו את כל צרכי הסעודה במילואו וטובו כהוגן, וא"ה ביום המחלת תבואו אצלי בהאיר יום להתענג בתענוגים מחמת הרפש והטיט הגדול שלא תצטרכו חלילה כבוד מעלתכם לטלטל רגלכם בו בחשכת ליל. רבינו על כרחו סבר וקיבל דעת רבו והתפלל בציבור בבית האכסניא שלו, והתנהג כדרכו בקודש תמיד בביתו כאשר הנהיג מימים ימימה. לאחר התפילה בא מיד המשמש בקודש רבי ארי' עם ערל אחד ועששית של אור בידו, כי החושך על פני הארץ, והטיט נרוק כנ"ל,

ואמר הגבאי, הרבי ממתין ומחכה על רום מעלתכם עם הקידושא דבי שמשא!!! ופקודת ובקשת קודשו שתבואו עתה עמדי אל השולחן הערוך!!! רבינו זירז עצמו למאוד לבוא אל השולחן של רבי מאיר'ל, ובבואו לפני הקודש שמח רבי מאיר'ל ואמר, הביטו וראו כי אני יושב ומצפה וחיכתי אליכם עם הקידוש, והיה מסדר מקומם בחביבות איש על מחנהו ועל מקומו, רבינו לימינו בראש השולחן, ובצידי השולחן מימין חתנו הרה"ק ר' אברהם חיים ממקאלייב זצ"ל, ומצד השני בנו של רבינו מהר"ש, ומאחוריו העלם ר' צבי אלימלך. אחר שהתיישבו על מקומם שאלו הרה"ק מפרימשלאן זצ"ל את רבינו בחביבות, הגידה לי, כיצד נהג אביכם [הבני יששכר] לומר שלום עליכם, האם בזמר או באמירה בעלמא. והשיב רבינו, אבי ז"ל סבר אמירה בעלמא סגי. נענה ר' מאיר'ל ואמר, אם כן יעשה כן גם מאיר'ל, והחל לומר שלום עליכם, באמצע אמירתו פסק ואמר בקודשו, הרי אתם בעל שכל טוב, צריך להבין, בשלמא הסדר המסודר 'שלום עליכם' 'בואכם לשלום' 'ברכוני לשלום' ניחא שפיר אמירתם, כי למשל לאורחים נכבדים כמזכיר אשר רואים בעין יפה מובן שפיר זה הלשון, אבל על אמירת 'בצאתכם לשלום' אתמהא, ומי יעמוד בסוד קדושים אלו.

אשכנחיה דרבי

בקיץ תרכ"ה תקפה מחלתו של רבינו, ומיד אחרי חג השבועות נסע למרחץ קארלסבאד לבקש תרופה למחלתו, ומשם נסע לווינן לדרוש ברופאים הגדולים, אך במוצש"ק אור ליום א' י"ב אלול הוכחד מחלתו, וקרוב לאור היום השכים להניח תפילין ולהתפלל, וסיים בגאל ישראל, ואז כאילו ניטלה דיבורו מבלי יוכל להוציא הגה מפיו הק', ולאחר הנץ החמה נסתלק לשמי מרום. בנו הגדול הרה"ק הר"ר שלמה ממנוקאטש זצ"ל שהיה עמו בשם, עשה מאמצים גדולים לקבל רשיון מהשלטונות להביא אותו לקבורה בעירו לאנצוהוט, ושם מנ"כ, תנצב"ה.

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

הוא היה אומר

כתיב סוף דבר הכל נשמע את האלקים ירא ואת מצוותיו שמור כי כל האדם (קהלת יב, יג). בהקדם דברי הרמב"ם ז"ל בהלכות תשובה (פרק ג הלכה יד) כי גם אם שב האדם קודם מותו שעה אחת ג"כ מהני תשובתו, ועד יום מותו תחכה לו אם ישוב מיד תקבלו. כי הנה מדרך העולם בכתובת מספרים [נומבערס] שאם רוצים לכתוב מספר גדול מאוד [כגון מיליון 1,000,000], כותבים הרבה אפסים עם מספר בראש, אכן אם קורים המספר כמו שקורין בלשון הקודש אזי המספר קטן הוא עד למאוד, מאחר שאין המפר אלא המספר האחרון, משא"כ א"כ קורין אותו כמו שקורין מספרים משמאל לימין אזי המספר גדול הוא למאוד, הרי שאפילו האחרון שבדרך כלל אינו נחשב לאומה, ערכו גדול למאוד אפילו כשהוא באחרונה, כ"כ שנות האדם אם ישוב בתשובה אפילו שעה אחת קודם מיתתו, ערכו גדול עד למאוד, ודפ"ח"ח, (דברי תורה מונקאטש ח"ב).

ט אלול - הלכות אסורי רכילות - כלל ו

ה. אסור קבלת רכילות הוא אפלו מאיש דמהימן לה בשנים, ואפלו אם אין בדבר ההוא שום צד וכות עליו. והני מלי (פרש, וכל זה), שאין לו מידיעת ענין הנה תועלת על להבא, אבל אם יש לו מנה תועלת על להבא, גנן, שספר לו, שפלוני רוצה להזיקו בגופו או בממונו וכל כפי צא בזה, ועל כן ישמר עצמו ממנו, מתר לקבל דבר זה ממנו ולהאמין בזה. אבל לא יגלה זה לאחרים, ואפלו לאנשי ביתו, אם לא שיש לו בהגלוי ההוא תועלת על להבא. וכל זה אם הוא מספר לו, ששמע ממנו דבר זה בעצמו, אבל אם הוא שמע מאיש אחר, שאמר לו, ששמע ממנו, אין לו שום יתרון משאר אדם.

ו. ואפלו באפן המועיל, הני מלי דקים לה בגנה דאיש ההוא טובא, דהינו, שמכיר היטב את טבע האיש ההוא, שאינו משקר בשום אפן, ואינו מגנום בדבר, ודעתו סומכת עליו כל כך, עד שאנאמנים לו דבריו בזה, וגם כן בשאר דברים תמיד, בשני עדים המעידים בבית דין, שאין אחרים שום ספק.

והגה"ה - ודע, דאפלו יתקבצו כל חלקי הקהלה של מהימן ליה כבי תרי (נאמן לו בשני עדים), אין מועיל, רק לענין להאמין בעצמו, אבל לא להפסידו בממונו או להכותו, חס וחס, או לגנותו בדברים עברו זה, דלאו כל כמנה להאמין לזה כבי תרי (פרוש), מפני שאין בכחו להאמין לו בשני עדים ולגרע בזה לאחר. אבל אם בשאר דברים אינו מאמינו כל כך, ורק בזה, משום דמתקו לו רגבי לשון הרע ורכילות, גומר בנפשו הדבר, שהוא מאמינו כבי תרי, בודאי אסור, דאדרבה, כל שיותר יאמן ויחליט הדבר שהוא אמת, יותר יכנס בכלל מקבל לשון הרע ורכילות.

איתא בבבא בתרא פרק ה דף צא עמוד א, אמו של דוד נקראת בשם נצבת בת עדיאל, וכתב בספר פחד יצחק מערכת ד דף פז עמוד ד וזה לשונו, מצאתי בספר ישן נשן, אימיה דדוד אמור אותה שבע עשרה פעמים קודם תפילה, ותהיה מקובלת תפילתך, עד כאן לשונו, ומי שרוצה לומר דבר זה צריך שיהיה לאומרו קודם שיתחיל הומירות, ולפחות קודם ברוך שאמר, כדי שלא יפסיק בתפילתו.

הרה"ק ר' חיים פלאגי ז"ע, כף החיים סימן טו סעיף ו יזהר השליח ציבור להפסיק בין ברכה לברכה, וכן בין אמירת אתה ה' לסיים ברכה, שיעור שיענו ברוך הוא וברוך שמו ועניית אמן, דאם מהרה ירוץ דברו, אז העונים אינן ראוים לענות, כיון שגמר הברכה והתחיל אחריה בבת אחת, ועונו ישא השליח ציבור דעושה כן. שם, סעיף נ

חטא גמור לדבר בין לחש לחזרה, מכל שכן השליח ציבור, ולא ילמוד בין לחש לחזרה, וזאת דאם גמר קודם השליח ציבור, והשליח ציבור מאריך עדין, ילמוד מעניני תפילה דוקא, גנון תחינות שנדפסו במחזורים אחר התפילה, וזאת מאלו לא, ובחזרת העמידה לא יבית בחידושי דינים שיש בתוך סידור התפילה, ומכל שכן לראות בספרים אחרים, אפילו בעיון בעלמא דרך העברה, אלא יתן דעתו לשמוע כל ברכות שמונה עשרה מפי השליח ציבור מתחילתן ועד סופן, מכל שכן שלא שיש שום שיחה כלל, אפילו לצורך גדול.

שם, סעיף נב נשמה אחת סיפורה לרבנו יחיאל חמיו של הסמ"ק, ההמלאכים ורוקן אותה... על שהיה מדבר בשעה שהחזן אומר ברכת מעין שבע, וכבר הבאתי למעלה בדיני קדיש, מעשה של אותו חסיד דהיו פניו מוריקות בעולם הבא, על שהיה מדבר בויוכל וברכת מעין שבע... שם, סימן כח סעיף ט

אני לדודי ודודי לי - שעת הכושר להתייחד בדביקות בהש"ת

"משנכנס אלול עד מוצאי יום הכפורים היא חרד וירא מאימת הדין" הורה לנו דרך תשובה רבנו יונה בסוף ספר היראה (סעיף שכז).

הן אמת הרבה דרכים למקום, האיד יש להתכונן ולהגיע להתייצב לפני יום הדין. ובכן מובא להעיד (לקט יושר אורח חיים עמוד 17) על בעל התרומות הדשן שככל יום ויום בימות החול - החל מראש חודש אלול עד אחר יום כיפור היה מנע ב"ברוך שאמר" באריכות הזמן שארך כמעט קרוב לשעה שלימה, מלבד שאר המזמורים בפסוקי דזמרה שגם בהם האריך יתר על המידה.

עוד מובא (שם עמוד 128) על בעל התרומות הדשן: וזכרוננו מר"ח אלול עד אחר יוהכ"פ לומד לפעמים השעה שלו קבלה, וסגר הדלת בעדו. וכך גם כתב להורות בספר יוסף אומץ (אות תתקכ"א) דרך ישרה לכל איש ואיש, ואלו דברי: החודש הזה חודש אלול כאשר הוא אחרית כל השנה - החי יתן אל ליבו לפשפש במעשיו ולתקנם, וטוב להתבודד בכל יום שעה אחת כדי לפשפש במעשיו, ולעייין מתוך ספר תרי"ג מצות - וימנה אותם אחת לאחת למצוא לחשבון אם עבר על אחת מהם... וכשימצא עבירה או עבירות שעבר עליהן, יעלה אותם על ספר לזכרת, עד שילך אצל חכם לתקן לו דרך תשובה עליהן.

ובליקוט יאור אלימלך (הליכות ומנהגים אות ט) מובא עדות מרבי ישראל אברהם בן הרה"ק רבי ושא"ז ז"ע שזוה היה מנהגו בקודש של הוד דודו הרבי ר' אלימלך מליזענסק ז"ע שבהגיע חודש אלול בכל שנה ושנה, היה מתבודד בחדרו עד אחר יום הקדוש, והיה מקפיד שלא להטרידו בבקשות שאינם נחוצים כל כך לשעה, וזאת לאיזה דבר נחוץ מאוד בשביל פיקוח נפש, שאז קיבל קוויטל שנתנו לו, וגם זה בתכלית הקיצור שלא לדבר הרבה עמו בזה, שלא להפסיקו מעבודת הש"ת. ובכן הוא היה אומר, כמובא בספרי החסידות (אורה ישראל וישמח ישראל פרשת ראה) בשם הרה"ק רבי אלימלך ז"ע שנתן רמז לדבר: אל"ל נוטריקון א לול, כלומר שבתודו הזה נפתח לול ופתח קטן לקבל את הבעלי תשובה באמת. כמו כן כתב בספה"ק מאור ושמך (בפרשתנו ד"ה כי יקרא) בחודש אלול היא עת התעוררות תשובה לכל אדם יותר מכל השנה, לשקול אורחותיו בבלם מאוני שכלו.

ובבעל הטורים פרשת נצבים (דברים לו) הביא רמז "לולא האמנתי לראות כטוב ה" (תהלים כז ג) "לול"א אותיות אל"ל, שמאלול ואל"ך חרדתי נגד ה'. עוד בדרך רמז הביא השליח הקדוש (מסכת ראש השנה פרק נר מצוה) שהקדמונים נתנו סימן "אריה שאג מי לא יירא" (עמוד ג ח) ארי"ה ראשי תיבות אלול ראש השנה יום כיפור הושענא רבה... אני לדודי ודודי לי ר"ת אלול.

אלא שכבר עמדו על כך (ספר כתבי הגר"ש ימים נוראים) שאם קבעו לנו חכמי הדורות שתוקף הזמן אמור להפחיד את האדם כשאגת אריה, מדוע איפוא אין הדבר מורגש בלב, ולדאבונו המציא היצר הרע איך לקרר את יסוד הפחד מפני יום הדין, ולהטיל ספק בכל תוקף הזמן, עד שהיהודי שוב אינו פחד - לא מאלול, לא מימי הסליחות, ואף לא מהימים הנוראים. ומבאר ברעיון דבריו, כי ראה ראינו כשמבקרים בגן החיות אין שום פחד מהאריה, מפני שהוא כלוא על מסגר ובריח בכלובו, ואין בכוחו לצאת משם. כן ממש היצר הרע מתעתע באדם, ונדמה בעיניו כאילו אלול ראש השנה יום הכיפורים והושענא רבה נראים כסגורים על מסגר ובריח, וכיון שכך אדם אינו ירא ואינו מפחד מהם.

אדרבה הדעת נוטה שהאדם צריך להיות בעצמו סגור ומתבודד בינו לקונו, תחת מחסה ומסתור מפגעי היצר, ותחבולותיו איך להחטיא את האדם. וכשם שרמזו דורשי רשומות בשם האריז"ל מהפסוק (שמות כא ג) "אנה לידו ושמתו לך" ר"ת אל"ל, ובהמשך הפסוק נאמר "ושמתו לך מקום לנום שמה", והיינו דימי אלול הם בגדר עיר מקלט לנום שמה מאימת הדין, ולהינצל ע"י התשובה. כי אפילו דגים שבים שבטבע הם בקרירות תמידית, ומכוסים תחת המים, גם הם יוצאים משבעם, ויראה ורעד נכנס בהם מפני יום הדין שזכר כל היצורים כולם נפקדים כדיום הזה.

וסיפר המשגיח דליקוד הגה"צ רבי נתן מאיר וואכטפויגל זצ"ל על הגאון הגדול רבי מרדכי בנעט ז"ע שהיה שרוי בפחד נורא ושכב במטה כל ימי חודש האלול. לעומת כן סיפר הגה"צ רבי חיים ברים זצ"ל (ספר מרבה חיים פ"א) מה ששמע ממקור מהימן בשם בתו של בעל "בית הלוי" שהוא לא היה מסוגל לפשוט את מנעליו במשך כל חודש אלול מפחד הדין, וכן היה גם ישן, ובמשך כל החודש לא היו סובבים מסוגלים להראות בת שחוק על פניהם מרוב חרדתו של הבית הלוי.

הצד השווה שבין כל דרכי הצדיקים, שיש ללמוד ממעשיהם, כי עיקר ותכלית הנרצה להתייחד האדם עם קונו, בבחינת "אני לדודי ודודי לי" (שיר השירים ג) "אני לדודי ועלי תשוקתו" (שם ז) להיות נמנה בין אלו הדופקים על דלתות התשובה, וממילא יזכה כל אחד לפתיחת שערים, שיתקבלו התפילות לרחמים ולרצון. כך או כך, בעל עת יש לקיים "עבדו את ה' בשמחה", דאין הכינה שורה מתוך עצבות אלא מתוך שמחה (פסחים ק"ז א). וסימן לדבר שהתרועה הוא קול יללה וכו', כמו שאמרו בראש השנה (ג ב) וכמבואר בעקידת יצחק (שער סו) התרועה היא סימן החרדה, אבל בקול התקיעה נאמר "וביום שמחתם ובמועדיכם ובראשי חדישיכם ותקעתם" וגו', הרי שהתקיעה הפשוטה היא סימן השמחה.

צידה לדרך: נלמדנו ממשעיהם של צדיקים במעלת הזמן שכל עיקר המטרה להתייחד בהתבודדות דבר יום ביומו בימי התשובה, ומתוך כך לבוא ליראה ותיוקן המעשים בשילוב עם רגשי שמחה כדי לזכות בדין לחיים טובים.